

Сурма О., Рагозіна В. Нова знахідка рідкісного гриба *Poronia punctata* (L.) Fr. (Xylariales, Ascomycota) у Харківському Лісостепу // Матеріали всеукраїнської наукової конференції «Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій» (м. Львів, 8–11 вересня 2022 р.). – Львів : СПОЛОМ, 2022. – С. 134–135.

НОВІ ЗНАХІДКИ РІДКІСНОГО ГРИБА *PORONIA PUNCTATA* (L.) FR.
(XYLARIALES, ASCOMYCOTA) У ХАРКІВСЬКОМУ ЛІСОСТЕПУ

Сурма О., Рагозіна В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харків

e-mail: surma2021b117@student.karazin.ua

Surma O., Ragozina V. NEW RECORDS OF RARE FUNGUS *PORONIA PUNCTATA* (L.) FR. (XYLARIALES, ASCOMYCOTA) IN KHARKIV FOREST STEPPE. Information about the finding of a rare coprophilous fungus *Poronia punctata* in the north-eastern region of Ukraine is given. Our find is the second in the Kharkiv Forest Steppe in the last almost 200 years since the species was collected firstly by V.M. Chernyaev. The distribution of the species in different regions of Ukraine is briefly summarised. Information on the protection status of the *P. punctata* at the global level and possible reasons for its rarity is given.

Keywords: fungi, biodiversity, Red List of Ukraine, IUCN, protected areas.

Poronia punctata (L.) Fr. – рідкісний вид копрофільних сумчастих грибів, що належить до порядку Xylariales, класу Sordariomycetes з відділу Ascomycota. Він має виразні макроморфологічні ознаки завдяки чому може бути ідентифікований навіть в польових умовах. Вид відомий з різних континентів Земної кулі, проте скрізь трапляється нечасто (GBIF, 2022). Основним субстратом, на якому розвивається *P. punctata* є кінський послід, хоча з літератури відомі поодинокі знахідки на посліді великої рогатої худоби (Doveri, 2004). Раніше цей вид був більш поширеним, але останнім часом, у зв'язку зі зменшенням чисельності коней, знайти його стає дедалі важче. Враховуючи такі тенденції, нещодавно *Poronia punctata* було внесено в Міжнародні Червоні списки (IUCN Red List of Threatened Species) (Persiani, Ainsworth, 2020).

В Європі *Poronia punctata* входить до Червоних списків Бельгії, Болгарії, Великої Британії, Данії, Естонії, Іспанії, Латвії, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Північної Македонії, Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини, Фінляндії, Франції, Хорватії, Чехії, Швейцарії та Швеції. Минулого року цей гриб було занесено до нового видання Червоної книги України (Гелюта та ін., 2022).

В Україні *P. punctata* відома з першої половини XIX ст. У Науковому мікологічному гербарії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (CWU Мус) зберігається гербарний зразок цього гриба, зібраний В.М. Черняєвим в околицях м. Харків 6 грудня 1836 р. У Науковому мікологічному гербарії Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАНУ (KW M) зберігається 18 зразків *P. punctata* з Донецької, Житомирської, Київської, Луганської, Херсонської, Черкаської областей та АР Крим. Слід зауважити, що усі вищезгадані зразки були зібрані доволі давно – у період 1923-1961 рр. (Гриби України, 2006). Частина цих знахідок була зареєстрована на території об'єктів природно-заповідного фонду України, а саме у біосферному заповіднику «Асканія-Нова», відділенні «Хомутовський степ» Українського степового природного заповідника, а також відділенні «Провальський степ» Луганського природного заповідника (Дудка та ін., 2009).

Сучасних знахідок *P. punctata* в Україні дуже мало. Нам відомо про зразок, зібраний В.П. Гайовою у Луганському природному заповіднику в 2005 р. (Гелюта та ін., 2022), а також про зразок зібраний М.Д. Жежерою (Швед) на яйлі гори Ай-Петрі у гірському Криму в 2006 р. (CWU (Мус) AS 1965, неопубліковані гербарні матеріали). Враховуючи стрімке скорочення чисельності популяцій виду упродовж минулого півстоліття майже до повної відсутності знахідок, у Червоній книзі України *P. punctata* було віднесено до категорії «зникаючий» (Гелюта та ін., 2022).

Нещодавно (5 серпня 2022 р.) свіжі зразки *P. punctata* були зареєстровані нами на пасовищі в околицях села Катеринівка Куп'янського (донедавна Великобурлуцького) району Харківської області (координати 50.006; 37.500). Наша знахідка є другою за весь час мікологічних досліджень реєстрацією виду на території Харківського Лісостепу і першою за майже 200 років з того часу, коли зразок був вперше зібраний В.М. Черняєвим.

1. Гелюта В.П., Зикова М.О., Гайова В.П., Придюк М.П., Шевченко М.В. Деякі зміни до списку видів грибів, включених до Червоної книги України // Український ботанічний журнал. 2022, Т. 79, № 3. С. 154–168.
2. Дудка І.О., Гелюта В.П., Андріанова Т.В., Гайова В.П., Тихоненко Ю.Я., Придюк М.П., Голубцова Ю.І., Кривомаз Т.І., Джаган В.В., Леонтєв Д.В., Акулов О.Ю., Сивоконь О.В. Гриби заповідників та національних природних парків Лівобережної України. К.: Арістей, 2009. Т. 2. 428 с.
3. Doveri F., *Fungi Fimicoli Italici*. Trento: Associazione Micologica Bresadola, 2004. 1104 р.
4. Fungi of Ukraine database. 2006. <http://www.cybertruffle.org.uk/ukrafung/eng/index.htm>
5. GBIF.org (13 August 2022) // GBIF Occurrence Download <https://doi.org/10.15468/dl.pbyvmk>
6. Persiani A.M., Ainsworth A.M. 2020. *Poronia punctata* // The IUCN Red List of Threatened Species 2020: <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2020-3.RLTS.T58517228A185715679.en>

Роботу виконано під керівництвом О.Ю. Акулова, канд. біол. наук, доцента кафедри мікології та фітоімунології Харківського національного університету імені

В.Н. Каразіна